

EUROOPA KOHTU OTSUS

13. märts 1979*

Märksõnad

1. Eelotsuse küsimused – Kohtu pädevus – Piirid
(EMÜ asutamislepingu artikkel 177)
2. Koguselised piirangud – Samaväärase mõjuga meetmed – Mõiste
(EMÜ asutamislepingu artikkel 30)
3. Koguselised piirangud – Samaväärase mõjuga meetmed – Riiklikud kommertsiseloomuga monopolid – Kohalik või teisest liikmesriigist pärinev tooraine – Destilleerimine monopoolsele ettevõttele reserveeritud toodete tootmiseks – Keeld – Kohaliku päritoluga tooraine maksuvabastus – Mittelubatavus
(EMÜ asutamislepingu artiklid 9, 10, 30 ja 37)

Kohtuasjas 119/78,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Tribunal de grande instance de Lure'i esitatud taotlus, millega soovitakse saada selles kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

SA DES GRANDES DISTILLERIES PEUREUX, Fougrolles (Haute-Saône),

ja

HAUTE-SAÔNE'I JA BELFORTI TERRITOORIUMI MAKSUAMETI DIREKTOR, Vesoul,

eelotsust EMÜ asutamislepingu artiklite 10 ja 30–37 tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president H. Kutscher, kodade esimehed J. Mertens de Wilmars ja Mackenzie Stuart, kohtunikud M. Sørensen, A. O'Keefe, G. Bosco ja A. Touffait,

kohtujurist: H. Mayras,
kohtusekretär: A. Van Houtte,

on teinud järgmise

otsuse

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

Põhjendused

1. Le Tribunal de grande instance de Lure esitas oma 21. aprilli 1978. aasta määrusega, mis saabus Euroopa Kohtusse sama aasta 19. mail, EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel eelotsuse küsimuse asutamislepingu artiklite 10 ja 37 ning kaupade vaba liikumist käsitlevate asutamislepingu teiste sätete tõlgendamise kohta.

2. See küsimus kerkis 1976. aastal alustatud kohtuvaidluse käigus, milles põhikohtuasja hageja vaidlustas Prantsusmaa pädeva ametiasutuse otsuse ning mis on seotud tema õigusega importida Itaaliast Prantsusmaale vabas ringluses olevaid alkoholis leotatud apelsine nende hilisema destilleerimise eesmärgil.

3. Kui hageja teatas nimetatud ametiasutusele, et ta impordib seda toodet destilleerimise eesmärgil, vastati talle, et importimine on lubatud, kuid et talle ei anta luba toote destilleerimiseks, kuivõrd üldise maksuseadustiku II lisa artikkel 268 ei võimalda sellist avaldust rahuldada.

4. Selle 6. veebruari 1974. aasta dekreediga nr 74-91 (Prantsuse Vabariigi Teataja, 8. veebruar 1974) artikliga 2 muudetud artikli kohaselt „on keelatud mis tahes imporditud tooraine destilleerimine, välja arvatud värsked puuviljad, mis ei ole õunad, pirnid ega viinamarjad“.

5. Artikkel 268 kuulub etüülalkoholi kaubandusmonopoli käsitlevate sätete hulka, mis on põhiosas võetud üle üldisesse maksuseadustikku (1. köide, esimene osa, jaotis III, „Kaudsed maksud ja maksumonopolid“, I peatükk, 1. sektsioon (alkohol), punkt b, „Majanduskorraldus“ (artiklid 358 kuni 399)) ning selle seadustiku II lissasse (artiklid 268 kuni 275).

6. Üldise maksuseadustiku artikli 358 ja sellele järgnevate artiklite kohaselt hõlmab monopol Prantsusmaal, vähemalt Prantsusmaa emamaal, registreeritud etüülalkoholi tootjate kohustust tagada oma etüülalkoholi müük riigile, välja arvatud teatavate alkoholide puhul, mis on kõnealuses artiklis 358 eraldi loetletud.

7. Selle toodangu maht on iga-aastaste lubatud koguste näol kindlaks määratud, need kogused jaotab pädev minister tootjatehaste vahel laiali, võttes arvesse nende tehaste tehnilisi võimalusi.

8. Sellisele tarnimiskohustusele lisandub monopoli kohustus osta taolist alkohol hindadega, mis kinnitatakse perioodiliselt rahandusministri käskkirjadega.

9. Riigi ostetud alkoholi müüb riik kõikidele kasutajatele edasi samuti ametiasutuste kinnitatud hindadega.

10. Üldise maksuseadustiku artikli 385 kohaselt on ka välismaise alkoholi importimine üksnes riigi pädevuses.

11. Samas, mis puutub riigi piires kasutatavat või tarbitavat etüülalkoholi ning teistest liikmesriikidest pärinevaid destilleeritud jooke ja piiritusjooke, lõpetati asutamislepingu artikli 37 rakendamise tõttu monopoli kohandamiseks vastuvõetud 6. veebruari 1974. aasta dekreediga nr 74-91 impordimonopol, seega võib pärast selle dekreedi jõustumist neid alkohole, destilleeritud jooke ja piiritusjooke teistest liikmesriikidest importida ja Prantsusmaal turustada, kusjuures sellega kaasnevad teatavad maksud, mida aga põhikohtuasja raames ei vaidlustata.

12. II lisa artiklis 268 sätestatud keeldu teatavate imporditud toorainete destilleerimiseks tuleb vaadelda koos üldise maksuseadustiku artiklis 358 tehtava eristusega riigile reserveeritud alkoholi (monopolialkohol) ja mittereserveeritud alkoholi (vaba alkohol) vahel.

13. Nende kahe õigussätte koosvaatlemisel ilmneb, et artikli 268 eesmärk on keelata imporditava tooraine destilleerimine, kui selle alusel on võimalik toota ainuüksi monopolile reserveeritud alkoholi, samas kui on lubatud vabalt kasutada toorainet, millest valmistatud alkoholile ei laiene monopolile tarnimise kohustus.

14. Hageja vaidlustas kõnealuses artiklis 268 sätestatud keelu kokkusobivuse ühenduse õigusega ning esitas Tribunal de grande instance de Lure'ile hagi, see kohus esitas enne otsuse tegemist järgmiselt sõnastatud küsimuse: „Kas Prantsusmaa kehtestatud keeld destilleerida igasugust imporditud toorainet, välja arvatud värsked puuvilju, mis ei ole õunad, pirnid või viinamarjad (üldise maksuseadustiku II lisa artikkel 268), sobib kokku Rooma lepingu artiklitega 10 ja 37 või mis tahes muude sätetega, mis käsitlevad kolmandatest riikidest pärinevate toodete vaba liikumist ja nende toodete kasutamist, eeskätt selles osas, mis puudutab Itaaliast pärinevate alkoholis leotatud apelsinide destilleerimist?“.

15. Lisaks sellele ilmneb siseriikliku kohtu otsusest, et kuivõrd põhikohtuasja hageja ei arvestanud kõnealust keeldu, algatati tema suhtes kriminaaljuurdlus ning talle esitati alkoholi majanduskorralduse rikkumise eest 17 804 343,19 Prantsuse frangi suurune trahvinõue.

16. Kuigi Euroopa Kohus ei ole asutamislepingu artikli 177 raames pädev otsustama riikliku õigussätte kokkusobivuse üle ühenduse õigusega, võib ta siiski tuletada siseriikliku kohtu esitatud küsimuse sõnastusest need osad, mis on seotud ühenduse õigussätete tõlgendamisega.

17. Sel juhul tuleb esitatud küsimust mõista sisuliselt nii, et sellega tahetakse teada, kas ühelt poolt asutamislepingu artikkel 37 ning teiselt poolt artikkel 30 koosmõjus artikliga 10 lubab või keelab liikmesriigil, kus on kehtestatud alkoholi kaubandusmonopol,

säilitada oma õigusaktides piiranguid teatava teistest liikmesriikidest imporditava ja alkoholiks ümbertöödeldava tooraine destilleerimisele, samas kui need piirangud ei hõlma samalaadset toorainet (käesoleval juhul alkoholis leotatud apelsine), mis on toodetud liikmesriigi enda territooriumil.

18. Mainides asutamislepingu sätteid, mis on seotud toodete vaba liikumisega, on küsimusega soovitud teada, kas sellise meetme näol nagu riikliku õigusaktiga sätestatud vaidlusalune meede on tegemist koguseliste impordipiirangutega samaväärse toimega meetmega asutamislepingu artikli 30 tähenduses.

19. Asutamislepingu artiklile 10 osutades tundub, et siseriiklik kohtuasutus soovib saada selgust küsimuses, kas asjaolu, et alkoholis leotatud apelsinid pärinevad kolmandast riigist ja on Itaalias vabas ringluses, võib mõjutada kohtuvaidluse lahendust.

20. Lõpuks, osutades asutamislepingu artiklile 37, küsib nimetatud kohus, kas juhul, kui II lisa artiklis 268 sisalduvaid meetmeid tuleb vaadelda koguseliste impordipiirangutega samaväärse toimega meetmetena, võiks neid samas siiski käsitada lubatud meetmetena kõnealusel artiklis 37 sätestatud liikmesriikidele pandud kohustuse alusel ümberkorraldatud kaubandusmonopoli raames.

21. Esitatud küsimusele vastamisel lähtutakse ülaltoodud järjekorrast.

Asutamislepingu artikkel 30

22. Asutamislepingu artikkel 30, millega keelatakse liikmesriikide vahel koguseliste impordipiirangutega samaväärse toimega meetmed, hõlmab kõiki liikmesriikide kaubanduse valdkonna õigusnorme, mis võivad otseselt või kaudselt, tegelikult või võimalusena kahjustada liikmesriikidevahelist kaubandust.

23. Kaubandust ja teatavate toodete kasutamist puudutavate õigusnormide ning seni veel ühtlustamata riiklike õigusnormide vahelisest erinevusest tingitud takistused liikmesriikidevahelisele kaubandusele ei ole põhimõtteliselt koguseliste impordipiirangutega samaväärse toimega meetmed, kui on täidetud eritingimus, et need sätted laienevad mittediskrimineerivalt nii teistest liikmesriikidest pärinevatele toodetele kui ka liikmesriigi territooriumil toodetud toodetele.

Asutamislepingu artikkel 10

24. Artikli 10 lõike 1 kohaselt loetakse kolmandast riigist tulevad tooted liikmesriigis vabas ringluses olevaks, kui on täidetud impordiformaalsused ning tasutud tollimaksud või samaväärse toimega maksud, mida tuleb selles liikmesriigis maksta, ning kui selliseid tolli- või muid makse pole täielikult või osaliselt tagastatud.

25. Artikli 9 lõike 2 kohaselt kehtivad liikmesriikidevaheliste koguseliste piirangute kaotamist käsitlevad sätted (asutamislepingu teise osa 1. jaotise 2. peatükk) nende kolmandatest riikidest tulevate toodete suhtes, mis on liikmesriikides vabas ringluses.

26. Selles tuleneb, et koguseliste piirangutega samaväärse toimega meetmete keelamine liikmesriikidevahelises kaubanduses laieneb ühevõrra nii teises liikmesriigis vabas ringluses olnud imporditud toodetele kui ka sellest liikmesriigist endast pärinevatele toodetele.

Asutamislepingu artikkel 37

27. Asutamislepingu artikli 37 näol on tegemist erisättega, mis käsitleb mitte riiklike kaubandusmonopolide kaotamist, vaid nende ümberkorraldamist sel viisil, et ühelt poolt oleks tagatud see, et kaupade hankimis- ja turustamistingimuste suhtes ei oleks üleminekuperioodi lõpus diskrimineerimist liikmesriikide kodanike vahel (artikli 37 lõige 1) ning et teiselt poolt järgitaks liikmesriikide kohustust hoiduda kehtestamast uusi meetmeid, mis on vastuolus lõikes 1 sätestatud põhimõtetega või mis piiravad liikmesriikidevaheliste tollimaksude ja koguseliste piirangute tühistamist käsitlevate artiklite reguleerimisala (artikli 37 lõige 2).

28. Artikli 37 lõigetes 1 ja 2 sätestatud nõuded puudutavad üksnes monopolide eritoimega vahetult seotud tegevusi ning nende kohaldamisala ei hõlma siseriiklikke õigussätteid, mis ei ole seotud selle eritoimega.

29. Esitatud küsimus puudutab kaubandusmonopoli, mille eritoime seisneb teatava alkoholi riiklikele tootjatele pandavas kohustuses hoida selle alkoholi toodangumaht riikliku ametiasutuse poolt igal aastal kindlaksmääratud piirides ja tarnida toodetud alkohol üksnes monopolile, kusjuures selle kohustusega kaasneb monopoli kohustus osta kõnealuseid tooteid ametiasutuste poolt kehtestatud hinnaga.

30. Kuigi artiklis 37 käsitletud monopolide riiklikust olemusest ja selle artikliga antavast võimalusest säilitada need monopolid pärast ümberkorraldust ilmneb, et selle asjaolu näol, et kehtestatud kohustus tarnida üksnes monopolile koos sellega kaasneva ostmiskohustusega laieneb vaid selles liikmesriigis toodetud alkoholile, ei ole tegemist ei diskrimineerimisega artikli 37 lõike 1 tähenduses ega koguselise piiranguga artikli 37 lõike 2 tähenduses, ei võimalda liikmesriikide kodanike vahelise diskrimineerimise keeld kaupade hankimis- ja turustamistingimuste kohta teha vahet antud liikmesriigis toodetud sama tüüpi alkoholil selle põhjal, kas see alkohol on destilleeritud kõnealusest liikmesriigist pärinevast toorainest või mõnest teisest liikmesriigist pärinevast toorainest.

31. Seda kinnitab veelgi asjaolu, et monopol on korraldatud sel viisil, et liikmesriigi pädevad ametiasutused määravad igal aastal kindlaks toodetava ja monopolile tarnitava alkoholi lubatavad kogused.

32. Seega tuleb siseriikliku kohtu küsimusele vastata, et:

A) riikliku õigusakti näol, millega keelatakse teistest liikmesriikidest pärinevat toorainet destilleerida riiklikule kaubandusmonopolile reserveeritud alkoholi tootmiseks, on tegemist asutamislepingu artiklis 30 osutatud koguselise piiranguga samaväärse toimega meetmega ning artikli 37 lõikes 1 osutatud diskrimineerimisega hankimis- ja turustamistingimuste kohta, kuivõrd see keeld ei laiene kõnealuse liikmesriigi territooriumil toodetud samalaadsele toorainele;

B) seoses sellega ei ole alust teha vahet toodetel, mis on olnud pärast kolmandast riigist importimist teises liikmesriigis nõuetekohaselt vabas ringluses, ning sellest liikmesriigist endast pärinevatel toodetel.

Kohtukulud

33. Kohtule oma märkused esitanud Euroopa Ühenduste Komisjoni kulusid ei hüvitata.

34. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus siseriiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS,

vastates küsimusele, mille le Tribunal de grande instance de Lure esitas talle oma 21. aprilli 1978. aasta otsusega, otsustab:

1. Riikliku õigusakti näol, millega keelatakse teistest liikmesriikidest pärinevat toorainet destilleerida riiklikule kaubandusmonopolile reserveeritud alkoholi tootmiseks, on tegemist asutamislepingu artiklis 30 osutatud koguselise piiranguga samaväärse toimega meetmega ning artikli 37 lõikes 1 osutatud diskrimineerimisega hankimis- ja turustamistingimuste kohta, kuivõrd see keeld ei laiene kõnealuse liikmesriigi territooriumil toodetud samalaadsele toorainele.

2. Ei ole alust teha vahet toodetel, mis on olnud pärast kolmandast riigist importimist teises liikmesriigis nõuetekohaselt vabas ringluses, ning sellest liikmesriigist endast pärinevatel toodetel.

Kutscher

Mertens de Wilmars

Mackenzie Stuart

Sørensen

O'Keefe

Bosco

Touffait

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 13. märtsil 1979 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

A. Van Houtte

H. Kutscher